משניות מבוארות

מסכת חגיגה פרק ג

ג) בית שמאי אומרים, מביאין שלמים, שיש בהן אכילת אדם לקרבן חגיגה ביום טוב, ואין סומכין עליהם, דהני הוא משתמש בבעל חוב, שצריך לסמוך עליו בכל כחו, אלא שעשה הסמיכה מעכב ומן יום טוב, דסביבא להו לבית שמאי דאין צריך תכף לסמיכה שחיטה. אבל לא יקריב עולות שמאי אומרים ביום טוב, שאין בהן אכילה לבן דויד, חוץ מקרבנות צבור שקבוע בתכף זמן, כגון תמידין ומוספין, ועולת ראיה יכול להקריב כל הרגל. **ובית הלל אומרים, מביאין שלמים לחגיגה, ועולות ראיה.** דבתיב (דברים טז, ח) "עצרת לה׳ כל דלה", **וסומכין עליהם** ביום טוב, דסביבא להו לבית הלל, תכף לסמיכה שחיטה, אבל בדרים ונדבות גין עולות ובין שלמים לדברי הכל אין קרבין ביום טוב כיון שלא קבוע לבם זמן, אין נכנסים בכלל כל דלה, ובגמרא מביא שאבא שאול סובר גם נדרים ונדבות קרבין לבית הלל. **ד) עצרת בערב שבת, בית שמאי אומרים, שלמי חגיגה, הוא אחר השבת,** דסבירי בית שמאי, שאין דוחין יום טוב בקדליע בתשעה ב׳, ואף על פי שצריך לדחותן שני ימים. **ובית הלל אומרים אין יום טובו אחר השבת,** שמתר להקריב ביום טוב, **ומודים** בית הלל לבית שמאי, **שאם חל עצרת להיות בשבת, שיום טובו אחר השבת,** דאינן דוחין את השבת. **ואין כהן גדול מתלבש** ביום טובו שחל להיות אחר השבת, בביתו ובשוק **בבליו,** שהיו מחדשים ליום טוב, (לרש״י המדבר שלא בבגדי כהונה, ותלתו׳ מירי בבגדי כהונה) שיבינו שהיום אינו יום טוב, **ומתרין בהסכד ותענית, שלא לקנים דברי האומרין, עצרת חל תמיד להיות אחר השבת,** כדי להוציא מלבן של צדוקין שאינן מודין בקבלת חכמים, והיו אומרים עצרת חל רק ביום א׳, דדרשו בבי הקרבת העמר (ויקרא כג, טו) ובימים חמשים לא הקפיד לא בואתו יום של הקרבת העמר, והאמת מה שקבלנו שהמנהג אחר השבת, אחר יום טוב ראשון של פסח, שנקרא שבת, שאסור במלאכה. כתב רש״י הא דנקט הלכות אלו במס׳ זאת, משום שיש בסופו הלכות הרגל דאפלו עמי הארץ שהורין ברגל. **ה) נוטלין לולבים לחלין,** כשבא לאכל לחלם, וכן **ולמעשר שני, ולתרומה,** אפלו בא לכנסי, ואפלו בפרות, אבל **ולקדש,** הבא לאכל שלמים וחשבת ואשם, **מטבילין** הידים באר״ץ סאה, ואף על פי שאינו יודע לקם שם טמאה. **ולחטאת,** לגע במי חטאת המקדשין באפר פרה לנזות על טמאי מת, ויש בו מעלה יתרה. **אם** נטמאו **ידיו** שנגע באחת מידיו בדברים המטמאין הידים, כגון ספר או אכלין טמאין, או משקין טמאין, **נטמא** כל גופו, וצריך טבילה. **ו) ועוד מעלה,** הטבול לחלין נתפן בטבילתו לחלין, **אסור למעשר.** לאכל מעשר שני הנאכל בירושלים. **טבל למעשר ולהחזק למעשר אסור לתרומה.** לאכל תרומה. **טבל לתרומה ולהחזק לתרומה אסור לקדש** לאכל קודש. **טבל לקדש ולהחזק לקדש אסור לחטאת,** לגע במים המקדשים באפר פרה, **זה הכלל טבל** ונתפנו **לחמור מתר לקל,** אבל טבל ונתפנו לקל אסור לחמור. **טבל ולא החזק,** לא נתפנו לשם טבילת טהרה, הרי הוא **כאלו לא טבל,** ודקנא לתרומה ולקדש, אבל לחלין לא בעי כונה. כל המעלות האלו הן מדברי סופרים

מסכת חגיגה פרק ג

משניות מבוארות

ג בית שמאי אומרים, מביאין שלמים ואין סומכין עליהם, אבל לא עולות. ובית הלל אומרים, מביאין שלמים ועולות וסומכין עליהם: ד עצרת שחל להיות בערב שבת, בית שמאי אומרים, אין יום טובו אחר השבת. ובית הלל אומרים, אין יום טובו אחר השבת. שיום טובו אחר השבת, ואין כהן גדול מתלבש בבליו, ומתרין בהסכד ותענית, שלא לקיים דברי האומרין עצרת אחר השבת: ה נוטלין לולבים לחלין וכאלו לא טבל: ז בגדי עם הארץ מדרס לפרושין. בגדי פרושין מדרס לאוכלי תרומה. בגדי תרומה מדרס לקדש. בגדי קדש מדרס לחטאת. יוסף בן יועזר היה חסיד שבכהנה, והיתה מטפחתו מדרס לקדש. יוחנן בן גדגדא היה אוכל על טהרת הקדש כל ימיו, והיתה מטבחתו מדרס לחטאת.

פרק ג א חמר בקדש מבתרומה, שמטבילין כלים בתוך כלים לתרומה אבל לא לקדש. אחורים וחוזר ובית הצביטה בתרומה, אבל לא בקדש. הנושא את המדרס נושא את התרומה, אבל לא את הקדש. בגדי אוכלי תרומה, מדרס לקדש. לא כמדת הקדש מדת התרומה, שבקדש מתיר ומנגב ומטבילין ואחר כך חושר, ובתרומה חושר ואחר כך מטבילין: ב כלים הנגמרין בטהרה, צריכין טבילה לקדש, אבל לא לתרומה. הכלי מצרף מה שבתוכו לקדש, אבל לא לתרומה. הרביעי בקדש פסול, והשלישי בתרומה.

ז׳ טבת

רביעי נטמא בתרומה. ט). **ובתרומה אם נטמאת אחת מידיו בטמאה דרבנן,** שאין מטמאין את כל הגוף אלא את הידים, **חברתה טהורה, בקדש מטביל את שתיהן שהיד מטמא את חברתה בקדש** אם יש בה לחלוחית ביד הטמאה בשעה שנטמאת, **אבל לא** מטמאה חברתה **בתרומה,** אין היד השניה טמאה עד שתגע בה. ואם לא היה בה לחלוחית בהיד שנטמאה, בקדש מטמא רק בנגיעה, ובתרומה אינה מטמאה כלל. **י) ג) אוכלין אבלים של חלין נוטין, בידים מסואבות** טמאות, ביחד עם תרומה שבפיו. אם לא נגע **בתרומה** בידיו בשעת האכילה, אלא שהיה אוכל על ידי דבר אחר כגון כוס או כרכר שאינן מקבלין טמאה, אבל **לא** שתחבר לו חברו בפיו. **אבל לא** בידים מסאבות חלין, **בקדש** כשיש לו קדש בפיו, דחישינן שמא יגע בפיו בשעת אכילה, ולכן שיבאו קרבנותיהן ונתפנו, אבל היו משקין עליהן הרי המשקין נעשין ראשון מהידים, והאוכל חלין נעשה שפיו, ותרומה שיגע בשיניו, הרי שלישי הרי ואסור אפלו בתרומה. יא). **הנוגע,** דהיינו ביום שמת לו מת מן הקרובים שחייב להתאבל עליו, ואף על פי שלא נטמא לו, **ומחסר כפורים,** דהיינו זב או זבה שילדת ומצרע שקבלו ועדיין לא הביאו קרבנן, שאסורין לאכל בקדש עד שיביאו קרבנותיהן, אבל היו משקין עליהן הרי המשקין נעשין ראשון מהידים, והאוכל חלין נעשה שפיו, ותרומה שיגע בשיניו הרי הן שלישי ואסור אפלו בתרומה. יא). **הנוגע,** דהיינו ביום שמת לו מת מן הקרובים שחייב להתאבל עליו, ואף על פי שלא נטמא לו, **ומחסר כפורים,** דהיינו זב או זבה שילדת ומצרע שקבלו ועדיין לא הביאו קרבנן, שאסורין לאכל בקדש עד שיביאו קרבנותיהן, **צריכה טבילה** לאחר הבאת הקרבן **לקדש** לאכלה בקדש, כיון שעד עתה היא אסורין והיסיחו דעתם, ושמא נטמאו ולא ידעו (רמב״ם), ויש נפקא מינה שאונן אינו פוסל בנגיעה, **אבל לא** צריכין טבילה **לתרומה,** כיון שאונן ומחסר כפורים מן **הקרבן בתרומה,** דכתיב (ויקרא כב, יא) "יאכל לחם" לא יאכל לחם ולא תרומה; דרוש מיניה דכפורים ומיניה דאונן.

ד) חמר בתרומה מבקדש, **שבהיותה נאמנים על טהרת יין ושמן כל ימות השנה,** כשאומר עם הארץ שבשעת הבצירה הכניס יין זה טהור לנסכים, שמן זה טהור לתרומות, הרי הם נאמנין, דבקודש הם נזהרים, אבל אין נאמנין לומר תרומה טהורה היא, שאין שאומר בשאר תרומה חמור בעיניהם, **ובשעת הגתות** בשעת הבציר שעושין היין, **ובדפים** שדורסין הזיתים, נאמנין **אף על התרומה,** לפי שקל אדם מטהר כלים בתרומה, אבל לא בקדש. **ה) כיצד של יין של תרומה,** לא **יקבלנה ממנו** הכהן, שמא נטמא אחר כך. **אבל** הנם הארץ שידוע שאינו נאמן לאחר שעת הבציר, **מניחה** לחבית **לגת הבאה,** לשעת של שנה הבאה, ואז נותנה לכהן שאכל הוא נאמן. **אם אמסרו** עם הארץ לו לכהן, **הרשאתי לתוכה** מתוכה **רביעית** לחלוב **קדש** ליין לנסכים, **נאמן** על כל החבית, דגנאי הוא לקדש שיהא יין תרומה הנמצא עמה בחזקת טמאה, והקדש יקרב למזבח. אף על פי שלפנים של גם הארץ בחזקת טמאים, אבל **כדי שיהי שמן המדמעות** דהיינו שבשעשה גם הארץ יין לנסכים נעדין לא הפרש ממנה לתרומה בקדש, **ונשאר** שאר הארץ נאמנין לגבי הבדים שעליהם לתרומה בקדש, דמשום **הגתות והבדים,** דגנאי הוא לקדש שיהא שמנו ערוי אף היין הנשפך לתוך טמא, הוא קרב למזבח, **וקדם לגתות** שבקדש **יום,** גם בן נאמנים, דמאז הדרך להזמין כלים לטהרם. **ה) מן המודעיות**

עמי הארץ שעושין קדרות **על כלי חרס** כגון כוסות וקערות נאמנין לקדש שבטהרה עשאן, שלא גזרו עליהן סמוך לירושלים, כיון שבירושלים אין עושין בכשלונות מפני הקעשן, ואי אפשר בלא הכלים, לא גזרו, שאין גוזרין על הצבור אלא אם כן יכולין לעמד בה, ואין נאמנין על הכלים לענין תרומה, דלא שאני משאר ארץ ישראל, **אבל מן המודעיות לחרוץ** אין נאמנין, **כיצד יגע בשמן הזית ובתרומה, נכנס לפנים מן המודעיות,** הוא **הקדר** שהבא קדרותיו מחוץ למודעיות כשמוכרן בעצמו, **ומן הקדרות** שהבא עמו, **ומן הלוקחים** החברים שראו שהבאו, נאמנין, אבל אם מקרו לאחד למכר, וכן כשמקרו לא ראה אותו קדרות, או שהלוקח לא ראה שהביאו, אין נאמנין, **ומן יצא** הקדר לשוב לאחריו לחוץ מן המודעיות, **אינו נאמן. ז) הנבאין** ישראל שגוהין מה למקך בקרי, **שנכנסו לתוך הבית,** לגבות מס למלך המשכון הכלים, **וכן הנבנים** שגבנו כלי חרס, **שהחזירו את הכלים** שגבנו, **נאמנין** לומר **שלא נגענו** בתוכו, דכלי חרס מטמא רק מתוכו, ודוקא שהחזירום מחמת שעשו תשובה, דאם הוחזרום מחמת יראה, אין נאמנין. **וברושלים נאמנין** עמי הארץ **על הקדש,** בגיו כלי חרס גדולים ובין קטנים, כלי שאין עליהם כבשלונות ברושלים, לכן האמינום ולא גזרו עליהם, שעל התרומה אין נאמנים. **ובשעת הגרגל נאמנים אף על התרומה,** דקתיב (שמות כב, יא) "ואסף כל איש ישראל אל העיר כאיש אחד חברים" הכתוב קורא בשעת אספה כלם חברים, **והגרל** שעת אספה היא, והרמב״ם מפרש מפני שכלם מטהרים עצמם בגרגל. **ז) חבר הפותח את חביתו** למכר יין בירושלים בגרגל, **וכל הבא** לקח ממשמש בו, **והמתחיל בעיסתו** למכר עמי הארץ. **רבי יהודה אומר, יגמור** חבר למכר בחזקת טהרה, דאם לא נתיר לו, לחישינן שמא לא יתחיל, ולא יהא מצוי מזון לעולי רגלים. **וחכמים אומרים, לא יגמור,** דרק בשעת הגרגל הן בחזקת טהרה, **משעבר הגרגל** הם בחזקת טמאה למפרע, כדאמרינן לקמן שלאחר הגרגל מטבילין כלי המקדש מפני עמי הארץ. **היו מעברין** הכלים ממקומן לטהרן, **על טהרת עזרה,** מגיעת עמי הארץ לעזרה, **ומן הגרגל ביום שני** שלם אחרון, של חג היה ביום חמישי, לא **היו מעברין** הכלים לטהרן ביום שני ראשון, **מפני כבוד השבת,** שהכהנים נרודים בהכנת צרכי השבת. **רבי יהודה אומר, אף** לא היו מעברין הכלים לטהרן ביום השבת אם נגמר הגרגל **ביום חמישי,** שיום אחרון של רגל הוא ביום רביעי, **שאין הכהנים פנויין** ליום שאחר מו טוב להטביל, שלטרודין להוציא הדשן הרב הצבור במקום תפוח שבאמצע המזבח, שבו צוברין האפר שהיה מרבה במוצאי החג, שכל ישראל הביאו קרבנות בכל ימי החג, וביום ששי טרודים בצרכי שבת, וטהרו את הכלים ביום ראשון **מעבירין** על עזרה, **מטבילין** את כל **הכלים שהיו במקדש, ואומרין להם** לכהנים עמי הארץ, **הזהרו שלא תגעו בשלחן** בגרגל **ותטמאוהו** לפי שלא יוכלו להטבילו לאחר יום טוב שאי אפשר לסלקו ממקומו, דכתיב (שמות כה, ט) "לחם פנים לפני תמיד" **(ובמנוה** לא קרינן), ויש במשנה שבגמרא גם לא קרינן ליה) **כל הכלים שהיו במקדש** יש

שאמרו שאין שמירת טהרה שאצל אחד נקראת שמירה אצל השני, שנזרו שמא תשב עליהם אשתו שהיא נדה. **ז) בגדי עם הארץ,** שאינן נזהרין בטמאה וטהרה דינן להיות **מדרס לפרושין,** פרושין נקראין אלו שהיו פורשין מן העמי הארץ, והיו אוכלין חלין בטהרה כתרומה, שאם נגע הפרוש בבגדי העם הארץ נטמא גופו, **בגדי תרומה** הנה, דכתיב (ויקרא טו, ה.) "ואיש אשר יגע במשכבו יכבס בגדיו" **בגדי פרושין מדרס לאוכלי תרומה,** חסר מעלה אחת (עין רש״ם), **בגדי אוכלי תרומה מדרס לקדש, בגדי קדש מדרס לחטאת,** של אפר פרה, ומפרש התנא אפלו **יוסף בן יועזר** היה **חסיד** בכהנה, **והיתה** מטפחתו שמקנחנה בו בסעודה **מדרס לקדש,** לאוכלי קדש. **יוחנן בן גדגדא** היה אוכל חלין על **טהרת הקדש** כאלו היה קדש, שהיה נוזר בכל דבר שמטמא את הקדש **כל ימיו, והיתה** מטפחתו **מדרס לחטאת,** אבל לקדש טובר האי תנא דחלין שנעשו בטהרת הקדש בקדש דמי.

פרק ג התנא קחשיב י״א דברים שחומר בקדש מתרומה אף על פי שחילק מהם כבר נתבאר למעלה. **א) חמר בקדש מבתרומה,** שמטבילין כלים בתוך א). **שמטבילין כלים בתוך כלים,** שקשיניהן טמאין **לתרומה, אבל לא לקדש,** דאמרינן קבדו את כלי המיצוי שהוא מגע על כלי חיצון בקפיץ, ב). **אחורים** שאפשר להשתמש באחורים של הכלי, **וחוזר** הכלי **ובית הצביטה** מקום האחיזה, דהינו יד הכלי שאפשר להשתמש, דיינו בשלשה כלים **בתרומה,** ואם נטמא אחד מהן בטמאה דבדבון, אין צריך להטביל כל הכלי, **אבל לא בקדש,** אם נטמא אחד מהן הכלי כל הכלי צריך טבילה, ובגמרא מביא י״א מקום שקניני הדעת צובעים שחוקקין בשולי הכלי בית קבול לעצמו, ונותנין שם חמץ וחרדל. ג). **הנושא את המדרס,** מעבלו **של זב, נושא את המדרס בתרומה,** בחבית שם **שאינה** מקבלת טמאה מגבה. **אבל לא** ישא **את הקדש,** משום מעבלה שהיה שאדם שנשא חבית יין של נסכים, ונפסקה לו רצועת מעבלו, והמנעל של זב היה נוגלה, בידו לרצועה, ונפלה לאויר החבית וטמאה הקדש. ד). **בגדי אוכלי תרומה מדרס לקדש.** ה). **לא כמדת הקדש מדת התרומה,** לגבי חציצת הכלים, **שבקדש מתיר** הקשרים של הבגד קודם טבילה לחציצתו, **ומנגב,** אם הוא לח לפני הטבילה, **ולשמנמנין** שבו חוצץ, **ומטבילין, ואחר כך חושר, ובתרומה** אם רוצה **קושר** לפני הטבילה, **ואחר כך מטבילין** הכלי כשהוא קשור. ו). **הכלי מצרף מה שבתוכו לקדש,** לא צריך טבילה **לתרומה.** ז). **הכלי מצרף מה שבתוכו לקדש,** כל **החתיכות** שנמצאים בכלי אחד ואין נוגעין זה בזה, אם נגע אדם טמא באחד מהם נטמאו כלן, וקמבר לזה מדכתיב (במדבר ו, ד) "כפה אחת עשרה", הכתוב כתוב לכל מה שבפיה אחת. **אבל** לא מצטרפין **לתרומה,** דלא נטמא אלא הנגוע אותה חתיכה שנגע בה. ח). **הרביעי בקדש** קדש שנגע באכל, שהוא שלישי **פסול** הוא עצמו, ואינו מטמא אחרים, **והשלישי** פסול **בתרומה,** אבל אין

ובתרומה, אם נטמאת אחת מידיו, חברתה טהורה, בקדש מטביל שתיהן, שהיד מטמא את חברתה בקדש, אבל לא בתרומה: ד מצעת הגתות ולבנים, בית שבעים יום: ה מן המודעיות ולבנים מסואבות בתרומה, אבל לא בקדש. האונן ומחסר כפורים שבידיו טבילה לקדש, אבל לא לתרומה: ד חמר בתרומה, שביהודה נאמנים על טהרת יין ושמן לא ימות השנה, ובשעת הגתות והבדים אף על התרומה. עברו הגתות והביאו לו חבית של יין לתרומה, לא יקבלנה ממנו, אבל מניחה לגת הבאה. ואם אמר לו, הכרשתי לתוכה רביעית קדש, נאמן. כדי יין וכדי שמן המדמעות, נאמנין עליהם בשעת הגתות והבדים, ובקדם לגתות שבעים יום: ה מן המודעיות ולבנים, נאמנין על כלי חרס. מן המודעיות לחרוץ, אין נאמנים. כיצד, הנכנס לפנים מן המודעיות, הוא הקדר שהביא מוכר הקדרות, נכנס לבנים מן המודעיות, מן הקדרות והן הלוקחים, נאמן. יצא, אינו נאמן: ו הנבאין שנכנסו לתוך הבית, וכן הנגבים שהחזירו את הכלים, נאמנין לומר, לא נגענו: ובירושלים נאמנין על הקדש, ובשעת הרגל אף על התרומה: ז בגדי עם הארץ מדרס לפרושין. בגדי פרושין מדרס לאוכלי תרומה. בגדי תרומה מדרס לקדש. בגדי קדש מדרס לחטאת. יוסף בן יועזר היה חסיד שבכהנה, והיתה מטפחתו מדרס לקדש. יוחנן בן גדגדא היה אוכל על טהרת הקדש כל ימיו, והיתה מטבחתו מדרס לחטאת.

פרק ג א חמר בקדש מבתרומה, שמטבילין כלים בתוך כלים לתרומה אבל לא לקדש. אחורים וחוזר ובית הצביטה בתרומה, אבל לא בקדש. הנושא את המדרס נושא את התרומה, אבל לא את הקדש. בגדי אוכלי תרומה, מדרס לקדש. לא כמדת הקדש מדת התרומה, שבקדש מתיר ומנגב ומטבילין ואחר כך חושר, ובתרומה חושר ואחר כך מטבילין: ב כלים הנגמרין בטהרה, צריכין טבילה לקדש, אבל לא לתרומה. הכלי מצרף מה שבתוכו לקדש, אבל לא לתרומה. הרביעי בקדש פסול, והשלישי בתרומה.